

Granskning av arbetsmiljön i skolan

Rapport

Varbergs kommun

KPMG AB

2018-10-18

Antal sidor 13

GR - Arbetsmiljön i skolan slutr.docx

Varbergs kommun
Granskning av arbetsmiljön i skolan

2018-10-18

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Bakgrund	4
2.1	Syfte, revisionsfråga och avgränsning	4
2.2	Revisionskriterier	4
2.3	Metod	4
3	Resultat av granskningen	5
3.1	Inkludering av elever och personal i arbetsmiljöarbetet	6
3.2	Rutiner	7
3.3	Riskbedömningar och handlingsplaner	9
3.4	Årlig dokumenterad uppföljning	10
3.5	Slutsats och rekommendationer	12

1 Sammanfattning

Vi har av Varbergs kommuns revisorer fått i uppdrag att granska arbetsmiljön i grundskolan. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2018.

Arbetsmiljöverket genomförde under åren 2013-2016 en nationell tillsyn av skolan. Myndigheten inspekterade 2015-2016 barn- och utbildningsförvaltningen i Varbergs kommun. I inspektionsmeddelandet till kommunen påtalades följande: brister vad gällde i rutin om rapportering av årlig uppföljning av systematiskt arbetsmiljöarbete till nämnden, skollärans arbetsmiljö, elevhälsoteamens arbetsbelastning och avsaknad av rutin för att kartlägga hot och våld som kan drabba skollära och personal på skolorna.

Eleverna inkluderas i det systematiska arbetsmiljöarbetet på olika sätt, dels formellt som elevskyddsombud, dels genom deltagande i trygghetsvandringar på sina skolor och genom att enskilt eller i klassråd framföra synpunkter på förbättringsområden. Personalen involveras i arbetsmiljöarbetet bland annat genom kontinuerliga arbetsplatsträffar, årliga medarbetarsamtal, skyddsronder och övergripande medarbetarundersökningar vartannat år.

Nämnden har fastställt rutiner för det systematiska arbetsmiljöarbetet. I intervjuer med tjänstemän och huvudskyddsombud framgår att nämnden har många dokument och planer kring arbetsmiljöarbetet och att det inte saknas något. Mall för riskbedömning och handlingsplan finns på kommunens intranät. Barn- och utbildningsförvaltningens ledningsgrupp har också fastställt rutin för "undersökning och riskbedömning" av hot och våld i arbetsmiljön. I kommunens egna uppföljningar kan konstateras att det finns brister i hur rutinerna följs.

För riskbedömning och åtgärd finns en central digital mall för ansvarig chef att fylla i vid riskbedömning. Handlingsplaner skapas efter riskbedömningar och medarbetarenkäter på olika nivåer i organisationen.

Varje verksamhet inom nämndens ansvarsområde och förvaltningen övergripande redovisar årligen resultatet av det systematiska arbetsmiljöarbetet till nämnden via årsredovisning. Presidiet framför att de skulle vilja ha mer information nerbruten på enhetsnivå för att lättare kunna fatta beslut om hur enskilda enheter kan stötta. På förvaltningsnivå följs enhetschefernas skattningar av sitt eget systematiska arbetsmiljöarbete upp. Förvaltningen har för avsikt att utveckla analysen av insamlade uppgifter.

Vi bedömer att barn- och utbildningsnämnden i huvudsak bedriver ett systematiskt arbetsmiljöarbete i enlighet med lag och andra styrdokument. Det är viktigt att säkerställa att fastställda statliga och kommunala styrdokument förstås och följs i organisationen samt att analyser utifrån insamlade uppgifter beträffande fysiska, organisatoriska och sociala förhållanden görs och ligger till grund för åtgärder som förhindrar och förebygger olycksfall och ohälsa samt främjar en god arbetsmiljö.

Varbergs kommun

Granskning av arbetsmiljön i skolan

2018-10-18

Mot bakgrund av vår granskning rekommenderar vi barn- och utbildningsnämnden att:

- följa upp arbetsskade- och tillbudssystemets funktion och hur det används.
- göra en uppföljning av elevernas upplevelse av vilket reellt inflytande de har i arbetsmiljöarbetet.
- fortsätta uppföljningen av att det systematiska arbetsmiljöarbetet på enhetsnivå bedrivs enligt fastställda rutiner i enlighet med gällande styrdokument, analysera resultatet och vid behov vidta åtgärder.
- stärka fokus på åtgärder och uppföljning på övergripande nivå efter till exempel skyddsronder. (AFS 2001:1 § 10)

2 Bakgrund

Vi har av Varbergs kommuns revisorer fått i uppdrag att granska utbildning inom skolväsendet som kommunen ansvarar för i egenskap av hemkommun och huvudman. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2018.

Revisorerna bedömer i sin risk- och väsentlighetsanalys att konsekvenserna av arbetsmiljöbrister inom kommunens grundskolor kan få stora konsekvenser för personalens och elevernas hälsa och elevernas förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt i enlighet med 1 kap 4 § 2 st. skollagen.

2.1 Syfte, revisionsfråga och avgränsning

Granskningen syftar till att översiktligt bedöma om barn- och utbildningsnämnden bedriver ett systematiskt arbetsmiljöarbete i enlighet med arbetsmiljölagen.

Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- Hur arbetar nämnden för att inkludera elever och arbetstagare i det systematiska arbetsmiljöarbetet??
- Har nämnden skriftliga rutiner för det systematiska arbetsmiljöarbetet?
- Genomförs kontinuerligt undersökningar och riskbedömningar om elevers och arbetstagares arbetsmiljö samt om arbetstagares arbetsförhållanden/arbetsbelastning.
- Upprättas handlingsplaner och vidtas åtgärder efter genomförda undersökningar och riskbedömningar?
- Genomförs årlig dokumenterad uppföljning?

Granskningen omfattar arbetsmiljöarbetet för elever och personal i grundskolan.

2.2 Revisionskriterier

Vi har bedömt om verksamheten uppfyller

- kommunallagen (2017:725) 6 kap. 6 §,
- arbetsmiljölagen (1977:1160) 1 kap. 1-3 §§, 2 kap. 1-4 §§, 3 kap. 2, 2a,
- Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2001:1) 4-5, 8 och 10-11 §§,
- skollag (2010:800) 5 kap. 3-4 §§, och
- tillämpbara interna regelverk, policyer och beslut.

2.3 Metod

Granskningen har genomförts genom

- dokumentstudier och
- intervjuer med barn- och utbildningsnämndens presidium, förvaltningschef, grundskolechefer, urval av rektorer, elevhälsachef, huvudskyddsombud för Akademikeralliansen, Kommunalarbetareförbundet, Lärarnas riksförbund och Sveriges skolledarförbund.

Rapporten är faktakontrollerad av förvaltningschef och grundskolechef.

3 Resultat av granskningen

Arbetsmiljöverket genomförde under åren 2013-2016 en nationell tillsyn av skolan. Totalt inspekterades 30 procent av landets grund- och gymnasieskolor samt grundsär- och gymnasiesärskolor. Myndigheten inspekterade 2015-2016 barn- och utbildningsförvaltningen i Varbergs kommun. I föranmälan inför inspektionen skriver Arbetsmiljöverket att "i en kommun är det politikerna i fullmäktige och nämnd som är de yttersta representanterna för kommunen som arbetsgivare och därmed även ytterst ansvariga för att kommunen bedriver ett systematiskt arbetsmiljöarbete. Politiker i fullmäktige ger förutsättningarna för arbetsmiljöarbetet och nämndpolitiker ska följa upp att arbetsmiljölagen följs inom nämndernas verksamheter." Vid inspektionen gjordes besök på sju skolenheter och myndigheten kommunicerade genom inspektionsmeddelande sin bedömning av brister och krav till respektive enhet.

I mars 2016 redovisades resultatet för ansvariga politiker, tjänstemän och fackliga företrädare. I inspektionsmeddelandet till kommunen påtalades följande brister:

- Brister i rutin om rapportering av årlig uppföljning av systematiskt arbetsmiljöarbete till nämnden
- Skolledarnas arbetsmiljö
- Elevhälsoteamens arbetsbelastning
- Avsaknad av rutin för att kartlägga hot och våld som kan drabba skolledare och personal på skolorna

Arbetsmiljöverket förenade inga av de påpekade bristerna att åtgärdas vid vite.

I oktober 2016 beslutade nämnden att anta förvaltningens förslag till svar till Arbetsmiljöverket, som därmed insändes till myndigheten. Den 9 januari 2017 meddelade Arbetsmiljöverket att kommunen ansågs uppfylla ställda krav och att ärendet därmed avslutades.¹

Mer om rutiner och uppföljning följer nedan under egna rubriker.

Skolledarna framför i intervjuer att arbetet kring skolledarnas arbetsmiljö har förbättrats. Stödet till dem har stärkts både genom rekrytering av ytterligare en grundskolechef och biträdande rektorer till de mindre enheterna. Genom skapande av dessa biträdande rektorstjänster får rektorer även på mindre enheter förutsättningar att dela sitt ledarskap med kolleger. Huvudskyddsombudet påpekar hur viktigt det är att dessa åtgärder följs upp för att kunna säkerställa att åtgärderna fick till konsekvens att arbetsbelastningen minskade. Av aktuell riskbedömning och handlingsplan av den 14 mars 2018 framgår att grundskolechefen i regelbunden översyn den 15 oktober 2018 ska ha följt upp åtgärder kopplade till ledningsstöd och extra personal för att minska arbetsbelastningen för berörda rektorer.

¹ Avslutbrev 2017-01-09, Arbetsmiljöverket

2018-10-18

Skolledarna erbjuds också professionshandledning i grupp, vilket är ett steg i rätt riktning, enligt rektorerna. De skulle dock gärna se att de också erbjuds individuell handledning.

Det är viktigt att skolledarnas arbetsmiljö följs upp anonymt, menar rektorerna. I våras gjordes en digital och anonym enkät bland rektorerna. Frågor som besvarades negativt av över 20 % av respondenterna fördjupades lite grand, men det finns förutsättningar att utveckla uppföljningen och åtgärderna på individnivå. Det kan vara oerhört viktiga frågor att ta i även om ett arbetsmiljöproblem upplevs av bara någon enstaka, enligt rektorerna. Rektorerna upplever inte att huvudmannen har gjort någon fördjupad analys av att så många förskolechefer och rektorer har slutat i organisationen, vilket de anser borde vara angeläget.

Rektorerna kan uppleva en enorm press kopplade till enskilda individer, vanligtvis vårdnadshavare. Ibland kan pressen övergå i trakasserier och hot, menar skolledarna. I dessa lägen efterfrågas ett starkare stöd från huvudmannen och att huvudmannen lyfter ärendet till deras nivå så att rektor får förutsättningar att arbeta med de vardagliga frågorna kopplade till uppdraget. Även huvudskyddsombudet delar denna uppfattning.

En annan personalgrupp som lyftes i Arbetsmiljöverkets inspektion var elevhälsan. Rektorerna upplever att elevhälsans personal finns tillgänglig och inte upplevs mer stressad än andra grupper. Personal som delar sin tjänst mellan olika skolenheter måste man dock vara uppmärksam på, menar de. Det gäller särskilt psykologerna som måste dela sin tid mellan både grundskolor och förskolor. Chefen för elevhälsan menar att skolsköterskorna har en tuff arbetsbelastning med uppdrag kopplade både till det medicinska basprogrammet och det förebyggande och hälsofrämjande arbete enligt skollagen. Detta gäller särskilt då personalen ska vara på flera enheter. Chefen för elevhälsan menar att det kan finnas skäl att se över hur elevhälsan organiseras.

Huvudskyddsombudet för Akademikeralliansen framför att det har vidtagits åtgärder, men att det är viktigt att följa upp desamma. Chefen för elevhälsan träffar elevhälsans personal professionsvis en gång i månaden på verksamhetsmöten. Två gånger per år genomförs också rådslag med alla kommunens elevhälsoteam (cirka 5-8 personer i varje). Vid dessa diskuterar bland annat trygghet och trivsel.

3.1 Inkludering av elever och personal i arbetsmiljöarbetet

3.1.1 Elever

Eleverna inkluderas i det systematiska arbetsmiljöarbetet på olika sätt, dels formellt som elevskyddsombud, dels genom deltagande i trygghetsvandringar på sina skolor och genom att enskilt eller i klassråd framföra synpunkter på förbättringsområden. Enligt uppgift från rektorer väljer eleverna sina egna representanter för arbetsmiljöarbetet. De utbildas sedan av huvudmannen genom av en på förvaltningen placerad sakkunnig. Intervjuade huvudskyddsombud menar att eleverna i sitt arbetsmiljöarbete primärt fokuserar på den fysiska arbetsmiljön. Deras synpunkter kring den psykosociala arbetsmiljön borde stärkas.

Elevernas uppfattning av sin arbetsmiljö följs upp kontinuerligt i utvecklingssamtal och genom enkäter som genomförs på initiativ av både rektor och huvudman. Huvudmannens enkät följs upp i olika grad och på olika sätt på skolenheterna. På ett

2018-10-18

par enheter ansvarar förstelärarna för uppföljning av enkätsvaren genom fokusintervjuer. På detta sätt får enhet och sedan huvudman en djupare förståelse för innebörden av enkätsvaren. Nämnden ges information i samband med dialoger på enhetsnivå.

3.1.2 Personal

I dokumentet "Sammanfattning av grundskolerektorers årliga uppföljning av systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM) 2016" ger barn- och utbildningsförvaltningen ett exempel på att arbetsmiljöarbetet oftast är "en naturlig del i verksamheten genom processer som APT, skyddsron, medarbetarsamtal, lokalt samverkansmöte, elevskyddsron, kartläggning av otrygga platser genom trygghets- och trivselenkät, rastvakter. Skyddsombud och medarbetare får här möjlighet att medverka i det systematiska arbetsmiljöarbetet och påverka arbetet."² Rektorerna ser efter år 2016 förutsättningar att stärka arbetet till exempel genom tydligare processer, bättre dokumentation och bättre framförhållning. Intervjuade skollärdare delar bilden.

Vartannat år genomförs medarbetarenkäter som bland annat fokuserar på personalens arbetsmiljö. Enligt huvudskyddsombuden tas det mesta av personalens arbetsmiljöfrågor upp genom denna. Efter att enkäten genomförts ansvarar respektive rektor för att en handlingsplan upprättas där max tre områden som särskilt behöver belysas plockas fram. I planen ska beslutade aktiviteter, tid för genomförande, ansvarig och uppföljning anges.

3.2 Rutiner

Arbetsmiljöverket konstaterade i samband med avslutningen av inspektionen i kommunen att kommunen nu hade "skapat en rutin för årlig uppföljning av [...] systematiska arbetsmiljöarbete samt att ni har tagit fram en rutin för att regelbundet undersöka och bedöma riskerna för hot och våld i verksamheten."³

Förvaltningschefen tydliggör att arbetsmiljöansvaret delegeras ner i organisationen från kommunfullmäktige. Inom barn- och utbildningsnämndens ansvarsområde fördelas ansvaret från förvaltningschef till verksamhetschefer och vidare ner på enhetsnivå i organisationen. Nämnden har genom anställningsavtal med förvaltningschef delegerat arbetsmiljöansvaret för förvaltningens verksamheter. Det finns vidare fastställda mallar för delegerat arbetsmiljöansvar till avdelningschef och enhetschef/arbetsledare.

Bilden nedan, som nämnden har redovisat för Arbetsmiljöverket, visar schematiskt hur barn- och utbildningsförvaltningen ska arbeta för uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet.

² 2017-01-18

³ Arbetsmiljöverket, 2017-01-09, dnr 2016/004068

GR - Arbetsmiljön i skolan slutr.docx

Varbergs kommun (2016-09-01)

I årshjulet framgår vidare att "systematiskt arbetsmiljöarbete sker kontinuerligt på respektive arbetsplats genom ett nära samarbete mellan chefer, skyddsombud och medarbetare. Rutiner upprättas för att arbeta med arbetsmiljöfrågor exempelvis i samband med APT och i lokal samverkan med fackliga företrädare." I intervjuer med tjänstemän och huvudskyddsombud framgår att nämnden har många dokument och planer kring arbetsmiljöarbetet och att det inte saknas något.

Mall för riskbedömning och handlingsplan finns på kommunens intranät.

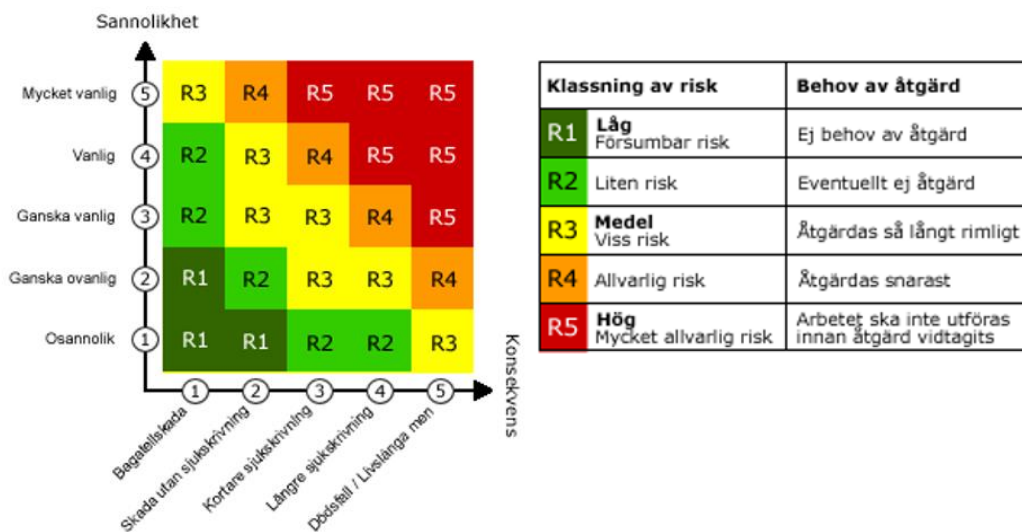
Barn- och utbildningsförvaltningens ledningsgrupp har fastställt rutin för "undersökning och riskbedömning" av hot och våld i arbetsmiljön.⁴ Rutinen utgår från Varbergs kommuns arbetsmiljöguide. Risk för hot och våld är en del i det systematiska arbetsmiljöarbetet och fortgår kontinuerligt. "Utifrån kartläggningen ska varje verksamhet/enhet eller elevhälsoteam tillsammans med skyddsombud utforma

⁴ 2016-09-07

skriftliga säkerhetsrutiner för förebyggande eller hantering av hot- och våldssituationer. Det kan exempelvis röra sig om rutiner för förvaring av nycklar, eller för hotfulla situationer eller ensamarbete.”⁵ Kommunrevisionen gjorde våren 2018 en särskild granskning av trygghet och säkerhet vi förskolor och grundskolor. I rapporten framgick att ”det finns en ovisshet hos personalen på enheterna om rutinerna är dokumenterade”. Efter besök på fem skolenheter fick revisorerna ta del av en krisplan som berör obehörigt besök på en skola, övriga enheter kunde inte visa på att det fanns ruiner vid hot och våld på enhetsnivå. ”Det finns förvaltningsövergripande checklistor för hotfulla och våldsamma situationer vilka finns att tillgå i VINDEN, kommunens intranät. Ingen enhet hänvisar [...] till dessa dokument, vi drar således slutsatsen att personalen inte känner till dokumenten.”

3.3 Riskbedömningar och handlingsplaner

För riskbedömning och åtgärd finns en central digital mall för ansvarig chef att fylla i vid riskbedömning. Utifrån angiven sannolikhet och konsekvens framgår riskklassning och behov av åtgärd. Åtgärd, ansvarig, när åtgärden ska vara klar och när uppföljning ska ske ska fyllas i.

Varbergs kommun

Huvudskyddsombuden menar att det görs undersökningar och riskbedömningar.⁶ Skyddsronder genomförs och inför dessa inhämtar huvudskyddsombuden uppgifter från sina medlemmar. Huvudskyddsombud upplever en osäkerhet kring vilket inflytande fastighetskontoret kommer att ha på skolenheternas skyddsronder i framtiden. Förvaltningsledningen påtalar att arbetsmiljöansvaret är delegerat till

⁵ Hot och våld - rutin för undersökning och riskbedömning vid Barn- och utbildningsförvaltningen, sid 3

⁶ I granskningen har nämndens riskbedömning och handlingsplan för skolledares respektive elevhälsans arbetsbelastning efter Arbetsmiljöverkets inspektion, riskbedömning inför ny nämndorganisation 2018-04-19, riskbedömning Evakueringar elever från Bosgårdsskolan till Trönninge skola 2017-12-06, riskanalys inför vårens omorganisation Blåshammar skola 2018-01-31 (Sen diarieföring 2018-03-13) samt regelbunden översyn och förestående förändring barn- och utbildningsförvaltningen (grundskolechef) 2018-03-14 studerats.

2018-10-18

respektive chef, men att representanter för fastighetskontoret liksom arbetsmiljösamordnare från förvaltningen kan behöva delta.

Ett par huvudskyddsombud menar att de i högre grad borde involveras i samband med inköp av material, till exempel möbler. De menar att inköp har gjorts som ur arbetsmiljöperspektiv inte fungerar i praktiken. Huvudskyddsombudet för Lärarnas riksförbund framför att skyddsronden också borde titta på vilka konsekvenser verksamhetens organisering får på den psykosociala arbetsmiljön

Vilket har framgått ovan skapas handlingsplaner på enhets- och huvudmannanivå efter genomförda medarbetarenkäter.⁷ Även mindre, mer specifika enkäter görs, till exempel om skolledares arbetsbelastning och till dessa kopplas sedan en handlingsplan.

Nämndens presidium menar att de undersökningar och riskbedömningar som görs följs upp. Det handlar till exempel om diskussioner och åtgärder efter medarbetarenkäter och uppföljning av sjuktal. Även riskbedömningar av större dignitet, då något uppfattas som speciellt, tas upp i nämnd. Presidiet framför att de skulle vilja ha mer information nerbruten på enhetsnivå för att lättare kunna fatta beslut om hur enskilda enheter kan stöttas.

I intervjuer framgår att personal idag i högre grad än förut utsätts för hot i sin yrkesutövning. Det kan handla om vårdnadshavare som på olika sätt är missnöjda

3.4 Årlig dokumenterad uppföljning

Den 15 november sker en årlig åiterrapportering av arbetsmiljöarbetet från enhet till verksamhetschef.⁸ I rapporten ska förutom bakgrundsfaktorer framgå:

- Årlig uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet,
- sammanfattning av eventuella riskbedömningar och handlingsplaner avseende den fysiska arbetsmiljön. Beskrivning av: viktigare vidtagna åtgärder, behov av åtgärder och behov av åtgärder som kräver politiska beslut,
- sammanfattning av eventuella riskbedömningar och handlingsplaner avseende den organisatoriska och sociala arbetsmiljön samt hot och våld. Beskrivning av: viktigare vidtagna åtgärder, behov av åtgärder och behov av åtgärder som kräver politiska beslut, och
- sammanfattande analys av uppföljning av sjukfrånvaro/frisknärvaro.

Varje verksamhet inom nämndens ansvarsområde och förvaltningen övergripande redovisar årligen till nämnden via årsredovisning. Barn- och utbildningsförvaltningen anser att åiterrapporteringen till nämnd bör vara aggregerad till en övergripande nivå, men där särskilda arbetsmiljörelaterade problem på enhetsnivå, som kan kräva politiska beslut, uppmärksammas.

Huvudskyddsombuden framför att det saknas en övergripande sammanställning av den fysiska arbetsmiljön. Förvaltningens administrativa chef redovisar förvaltningens beslutsförslag (2017-03-08) till nämnden angående uppföljning av det systematiska

⁷ Övergripande handlingsplan för barn- och utbildningsförvaltningen utifrån medarbetarundersökningens resultat 2016, Varbergs kommun, beslutad i förvaltningsövergripande samverkansgrupp 2017-02-22

⁸ Se t.ex. Lindbergs skola åk 4-9 2017-11-23

2018-10-18

arbetsmiljöarbetet. I dokumentet biläggs sammanställningar på aggregerad nivå av vad som har framkommit vid skyddsronder på enheterna.⁹ Av dokumentet framgår inte huruvida åtgärder behöver vidtas på förvaltningsnivå förutom vad gäller att förbättra rutiner kring felanmälan och underhåll. Förvaltningen har startat en ny process för uppföljning av enheternas systematiska arbetsmiljöarbete. Genom enkäter till enheterna, i vilka enhetscheferna gör en självskattning av sitt arbetsmiljöarbete, ska förvaltningen få en bild av arbetsmiljöarbetets kvalitet på enhetsnivå och på aggregerad nivå. Det statistiska materialet ska sedan bli föremål för analys på enhets- och förvaltningsnivå. I den senaste sammanställningen av svar från sex skolenheter konstateras brister då flera respondenter ger svaret delvis till exempel vad gäller om chefen har tillräckliga kunskaper i arbetsmiljöfrågor, om risker i arbetsförhållanden regelbundet undersöks och om rutiner för att fånga upp och utreda bakomliggande orsaker till olycksfall och tillbud. Överlag svarar flera respondenter delvis när det gäller riskbedömning, åtgärder och kontrollera/följa upp.

Huvudskyddsombuden menar att de årliga uppföljningarna är mycket begränsade och inte berör de organisatoriska frågorna i särskild hög grad. Med det sistnämnda menas den psykosociala arbetsmiljö, vilken i hög grad påverkas av vilka förutsättningar som medarbetare ges för att genomföra de uppdrag som åläggs dem, enligt huvudskyddsombuden. I Årsredovisning 2016 framgår under rubriken organisatorisk och social arbetsmiljö att utbildning har genomförts och att särskild uppmärksamhet har "riktats mot skollärans arbetssituation".¹⁰ I Årsredovisning för 2017 redovisas vilka förvaltningsövergripande insatser som har genomförts inom fokusområdena: förebygga och hantera upplevd kränkande särbehandling, mobbning och trakasserier, arbetssituationen för chefer och arbetsbelastningen generellt för medarbetare samt särskilt uppmärksamma lärare i praktisktestetiska ämnen.

Huvudskyddsombuden menar att det brister i det systematiska arbetsmiljöarbetet på huvudmannanivå, till exempel framför de att nämnden inte får en samlad information om LISA-anmälningar¹¹ (tillbudsanmälningar) eller att de följs upp. De uppfattar inte att anmälningar används och ligger till grund för vidtagande av åtgärder och de saknar återkoppling. Även LISA-systemet begränsar användningsområdet, då det inte finns någon naturlig ruta att klicka i vid anmälningar kopplade till brister i organisation, det vill säga då arbetsbelastningen påverkar den psykosociala arbetsmiljön, enligt ett huvudskyddsombud. I Årsrapport 2017 framskrivs att det finns "behov av uppföljning av olycks- och tillbudsrapportering".¹² I intervju med presidiet framgår att det känner till den fackliga kritiken beträffande var ansvaret för LISA ligger och avsaknad av analys på aggregerad nivå. Barn- och utbildningsförvaltningen anser att arbetsskade- och tillbudssystemets funktion ska följas upp på kommunövergripande nivå medan barn- och

⁹ Uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet (SAM) - fysisk arbetsmiljö 2016, 2017-03-07, dnr BUN2016/0533-7 samt bilagt PM 2017-03-07, barn- och utbildningsförvaltningen

¹⁰ Årsredovisning 2016, barn- och utbildningsnämnden, sid. 9.

¹¹ Arbetsskade- och tillbudssystemet Lisa är ett beprövat stöd för systematiskt arbete med att minska arbetsskadorna. Med Lisa kan man fånga information om skador (även elev- och brukarskador), tillbud, risker och avvikelser direkt när en händelse inträffar. Informationen skrivs enkelt in med stöd av en guide. Från en databas får de berörda automatiskt ett e-postmeddelande om det inträffade. För en olyckshändelse eller arbetssjukdom kan även anmälningsblankett till Försäkringskassan skrivas ut direkt från Lisa. Miljödata AB, <https://www.miljodata.se/produkter/personal-halsa/lisa>, 2018-09-17, kl. 09:15

¹² Årsredovisning 2017, barn- och utbildningsnämnden, sid. 16.

2018-10-18

utbildningsförvaltningen med stöd av kommunhälsan följer upp hur det används i praktiken.

I internkontrollplanen för 2017 framgår att det systematiska arbetsmiljöarbetet ska följas upp. I kontrollen framgick att det systematiska arbetsmiljöarbetet överlag bedömdes fungera tillfredsställande.¹³ Ett antal utvecklingsområden framkom. Det gällde bland annat kompletterande arbetsmiljöutbildning för chefer och skyddsombud, mer strukturerade uppföljningar av inrapporterade olycksfallstillbud och arbetsskador samt kontroll att handlingsplaner genomförs. I våra intervjuer framkommer dessa synpunkter från bland annat rektorer, huvudskyddsombud och presidium.

Huvudskyddsombuden menar att huvudmannen gärna låter arbetet vara nere på enhetsnivå och inte lyfter det även då det vore befogat. De påpekar också vikten av att de som har fått delegation på arbetsmiljöansvar måste bli bättre på att returnera ansvaret om de inte bedöms kunna ta det.

3.5 Slutsats och rekommendationer

I vår granskning framgår att barn- och utbildningsnämnden har rutiner för det systematiska arbetsmiljöarbetet i enlighet med gällande styrdokument till exempel vad gäller kontinuerliga riskbedömningar och riskbedömningar vid förändringar. Vi kan dock se i nämndens årliga uppföljning att det brister i följsamhet. Flera enhetschefer menar att det bara delvis görs riskbedömningar, att åtgärder bara delvis skrivs in i handlingsplan och delvis följs upp. Samtidigt följer att huvudmannen har rutiner för att denna information ska komma till dess kännedom och därmed kunna bli föremål för åtgärder. Personal och elever ges möjlighet att medverka i arbetsmiljöarbetet. Elevskyddsombud utses och utbildas i enlighet med lag, förordning och föreskrift. Nämnden bör inhämta kunskap om hur eleverna upplever sin roll i arbetsmiljöarbetet, till exempel vad gäller roll som elevskyddsombud, förutsättningar att verka som elevskyddsombud och att påverka arbetsmiljön.

Årligen sammanställs och redovisas det systematiska kvalitetsarbetet skriftligen och muntligen för nämnden. I sammanställning för till exempel skyddsronder bedömer vi att förvaltningen bör utveckla och förtydliga vilka åtgärder som behöver vidtas, vem som ansvarar, när något ska vara klart och följas upp. Förvaltningen följer, genom enhetschefernas självskattning, upp hur arbetsmiljöarbetet bedrivs. Vi bedömer att denna uppföljning är mycket värdefull och att uppgifterna ska analyseras och ligga till grund för att komma till rätta med de brister som upptäcks. Det kan till exempel handla om chefers kunskap om arbetsmiljöfrågor och resurser för att vidta åtgärder. Nämnden bör fortsätta att följa upp skolledarnas arbetsförhållanden och vidta åtgärder där så är påkallat för att säkra en arbetsmiljö som ger förutsättningar för ett hållbart arbetsliv och där skolledarna kan utveckla verksamheten i riktning mot hög målfyllelse. Vi vill särskilt lyfta att nämnden följer upp att personalens arbetsmiljö är fri från hot och våld och att angelägna åtgärder vidtas vid behov.

Vi konstaterar också att förvaltningens system för arbetsskador och tillbud är behäftat med brister. Huvudskyddsombud framför att systemet i sig försvårar för rapporteringar av tillbud kopplade till organisatoriska faktorer. Vi menar att sammanställningar med analyser och förslag på åtgärder bör föreläggas nämnden för behandling.

¹³ barn- och utbildningsnämnden, 2018-02-26, BUN § 5

Varbergs kommun

Granskning av arbetsmiljön i skolan

2018-10-18

Vi bedömer att barn- och utbildningsnämnden i huvudsak bedriver ett systematiskt arbetsmiljöarbete i enligt med lag och andra styrdokument. Det är viktigt att säkerställa att fastställda statliga och kommunala styrdokument förstås och följs i organisationen samt att analyser utifrån insamlade uppgifter beträffande fysiska, organisatoriska och sociala förhållanden görs och ligger till grund för åtgärder som förhindrar och förebygger olycksfall och ohälsa samt främjar en god arbetsmiljö

Mot bakgrund av vår granskning rekommenderar vi barn- och utbildningsnämnden att:

- följa upp arbetsskade- och tillbudssystemets funktion och hur det används.
- göra en uppföljning av elevernas upplevelse av vilket reellt inflytande de har i arbetsmiljöarbetet.
- fortsätta uppföljningen av att det systematiska arbetsmiljöarbetet på enhetsnivå bedrivs enligt fastställda rutiner i enlighet med gällande styrdokument, analysera resultatet och vid behov vidta åtgärder.
- stärka fokus på åtgärder och uppföljning på övergripande nivå efter till exempel enheters och verksamheters inrapportering. (AFS 2001:1 § 10)

2018-10-18

KPMG AB

Joakim Nertyk
Verksamhetsrevisor, specialist

Kristian Gunnarsson
Certifierad kommunal revisor, kundansv.

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument.

Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.